

Kristin Krohn Devold

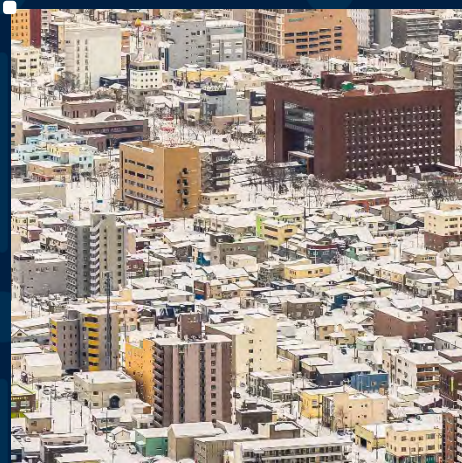
Administrerende direktør – NHO Reiseliv

**Vi og
verden**

Globale utfordringer,
lokale løsninger

• FN: Globale utfordringer

Urbanisering

Avfall & resirkulering

Arts-utryddelse

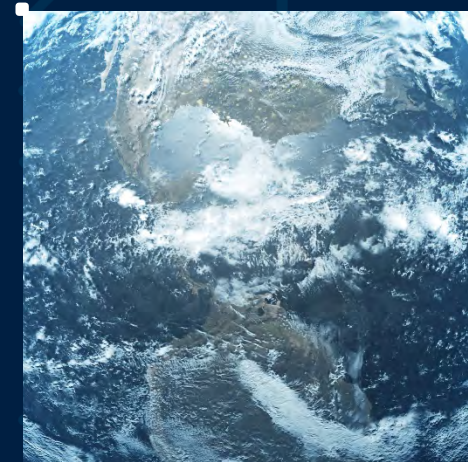
Vannmangel

Klima

Ekstremvær

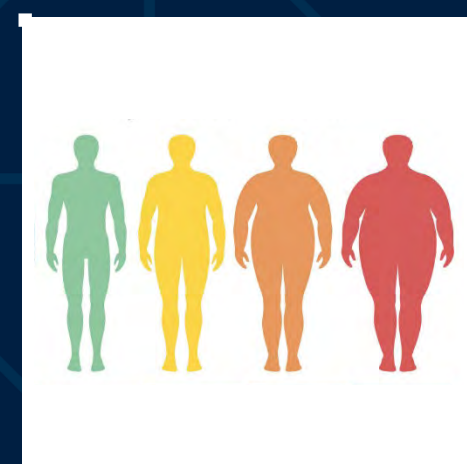
Havnivå

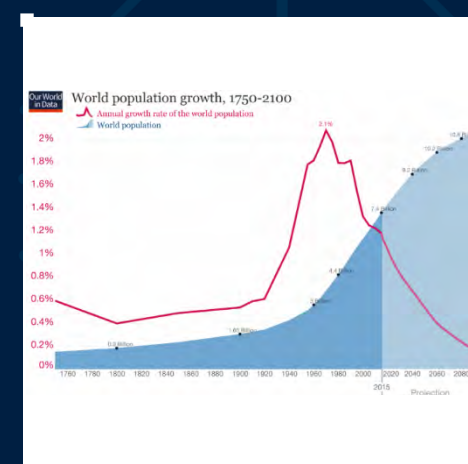
Likestilling

Eldreølge

Overvekt & fedme

Kroniske sykdommer

Ungdomsledighet

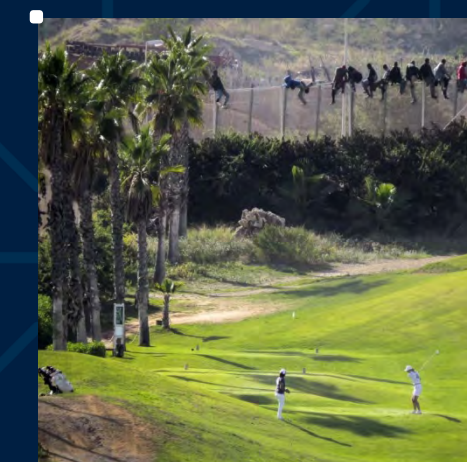
Automatisering & digitalisering

Migrasjonspress

Plast i havet

Ulikhet: Middelklasse presses

● Urbanisering

Byutvikling

For de som bor og de som besøker

Viktigste kommunevalgsak

- Parkering og betaling
- Bærekraftige destinasjoner (sertifisering)
- Renovasjon
- Betal toaletter
- Cruise – volum (idealt tak)
- Gågater / gangstier
- Bussregulering

- Urbanisering

Byutvikling

For de som bor og de som besøker

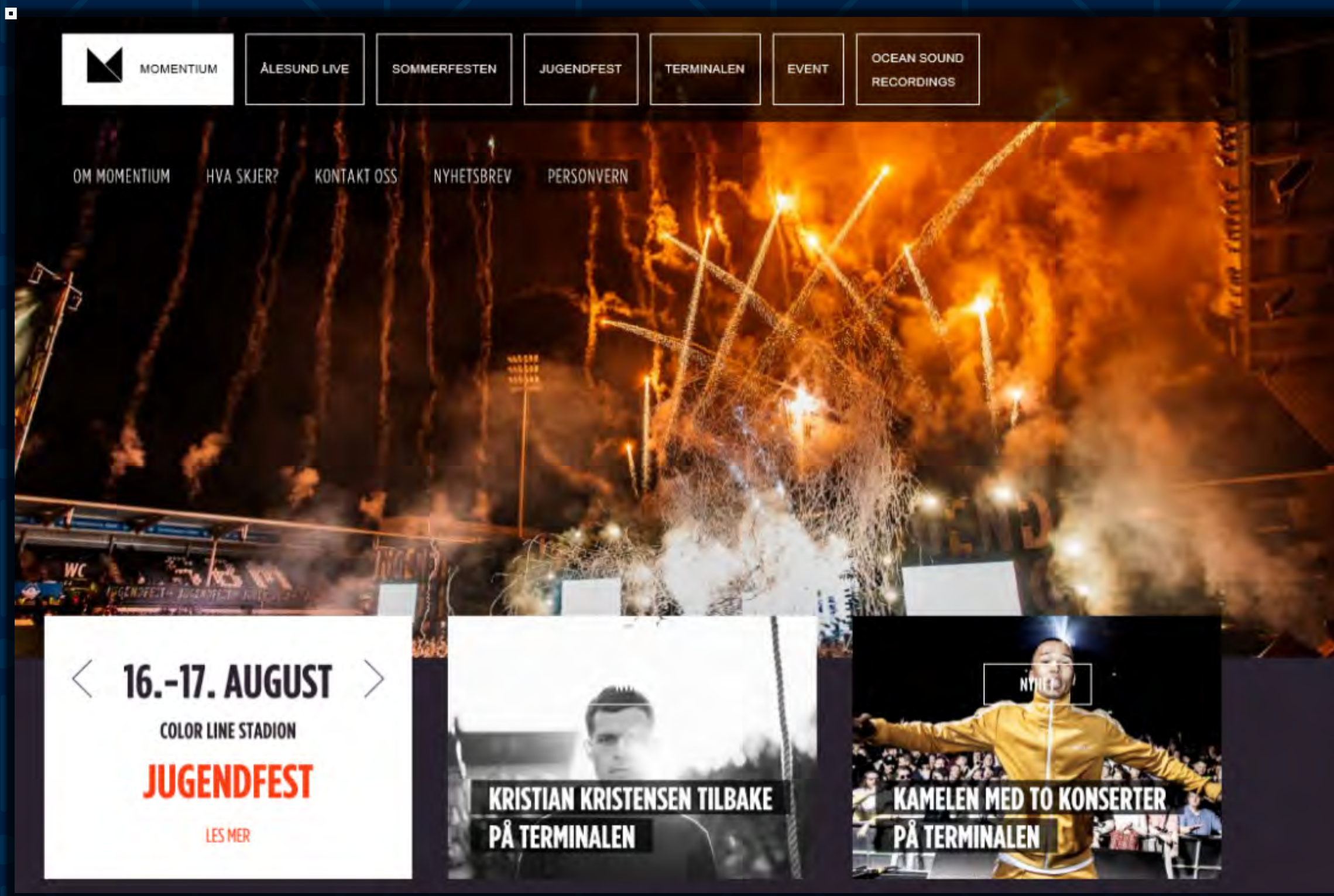
Richard Florida

- Tiltrekke «den kreative klasse» hospitality industry + kreative jobber + kompetansemiljøer
- Før: Folk flyttet til fabrikken
- Nå: Firmaer flytter dit det er attraktive innbyggere
- Hva gjør at folk har lyst til å bo?

● Urbanisering

Byutvikling

For de som bor og de som besøker

- Festivaler
- Utsteder
- Gründermiljøer
- Allsidige arbeidsplasser for begge kjønn
- Attraktivt friluftsliv og opplevelsesbedrifter
- Sosiale møteplasser
- Sykkel og gode kollektiv løsninger
- 5G

«Bærekraftig reiseliv – bidrar med lokale løsninger på globale utfordringer»

Reiselivet kan bidra – og kan bidra mer – med løsning på flere av dagens utfordringer, som integrering, sysselsetting av unge og kvinner, klimatiltak og digitalisering. NTB SCANPIX

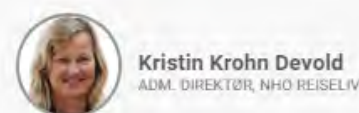
Reiselivet kan bidra med lokale løsninger på globale utfordringer

KRONIKK: FN har definert en rekke utfordringer verden står overfor. Klimaendringer, urbanisering og ungdomsledighet er globale trender som krever lokale løsninger. Reiselivet i Stavanger kan bidra med løsninger lokalt.

OPPDATERI: 03.JUL.2019 09:26 – PUBLISERT: 03.JUL.2019 10:00

Tone Grindland
REGIONALDIREKTØR, NHO ROGALAND

Kristin Krohn Devold
ADM. DIREKTØR, NHO REISELIV

Reiselivet i Innlandet kan bidra med lokale løsninger på globale utfordringer

Debatt

KRISTIN KROHN DEVOLD OG BJARTE WIGDEL
NHO Reiseliv

FN HAR definert en rekke utfordringer som verden står ovenfor. Klimaendringer, urbanisering og ungdomsledighet er globale trender som krever lokale løsninger. Reiselivsnæringen kan bidra til å løse mange av problemene som verden og Norge står overfor.

Befolkningsvekst og urbanisering er en økende utfordring i verden, også i Norge. Så mange som to av tre vil være bosatt i byer innen 2050, ifølge FN. Samtidig sliter mange distriktskommuner med å holde på innbyggerne sine, særlig de unge, mens antallet eldre øker.

Vi går mot et kommunvalg, og bærekraftig by og kommuneutvikling vil være en viktig kommunevalgsak. Hvordan kan kommunen, gjennom sin reguleringsplan, utvikle en bærekraftig kommune som er god å bo i og god å besøke – også i fremtiden?

VI ER overbevist om at reiselivet kommer til å spille en nøkkelrolle i fremtidig kommuneutvikling. Hvilke bedrifter skaper de sosiale arenaene som gjør at folk blir boende et sted? Det er hoteller, restauranter, kaféer og utesteder. Den amerikanske professoren Richard Florida, som er en av verdens fremste eksperter på urbanisme, mener det viktigste for en by er å tiltrekke

MANGLENDE LIKESTILLING er fortsatt en stor global utfordring. Menn utgjorde i fjor om lag 60 prosent av den

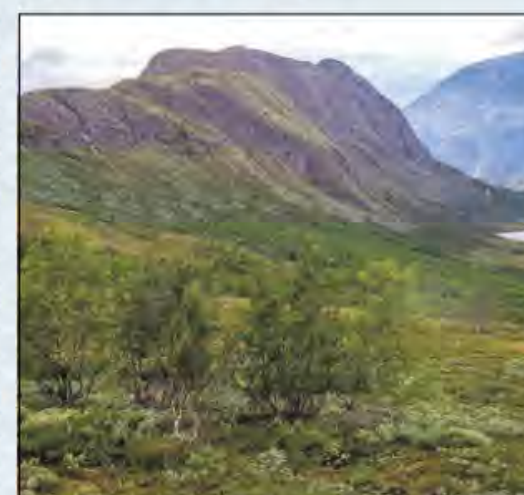
globale arbeidsstyrken på 3,5 milliarder mennesker. Selv om Norge regnes som et av verdens mest likestilte land, er det et langt færre kvinnelige ledere enn mannlige ledere i landet vårt. Slik er det ikke i reiselivet. I de store hotellkjedene er cirka 50 prosent av lederne kvinner. Hvilke andre næringslivsgrener kan vise til den samme statistikken? I de største norske byene er det arbeidsplasser for både kvinner og menn, men slik er det ikke nødvendigvis ute i distriktene. Damene flytter fra bygdene. Og hva skyldes det? Jo, mange kommuner har ikke sats på næringer som tiltrekker seg ambisiøse damer. Kommunene som klarer å skape arbeidsplasser for begge kjønn, vil ha bedre forutsetninger for at unge familier velger å bosette seg der.

I INNLANDET har 6 av 10 unge mellom 15 og 19 år fått seg sommer- eller ekstrajobb. Et eksempel er Knettsetra, et serveringssted midt i Trysilfjellet. De ansetter 8-10 ekstrahjelpere hver eneste vinter. Disse ungdommene får et første møte med arbeidslivet, og god arbeidstrening som de tar med seg videre. Veldig mange unge får sin første jobb på et hotell, en restaurant eller hos en opplevelsesbedrift. Disse bedriftene er viktige inkluderings- og integreringsmotorer som bidrar med løsninger lokalt, ved å sysselsette grupper som lett faller utenfor arbeidslivet. En befolkning som bidrar med skatt er den viktigste motvekten til å finansiere eldrebeholdning og utenforskap.

KLIMAENDRINGER ER naturligvis høyt oppe på FNs agenda. Det skjer en enorm omstilling i transportbransjen, og det pågår elektrifisering av de aller fleste transportformer. Elbiler, elbusser og elferjer er fremtidens transportmidler, og teknologien finnes allerede. Nå må enkeltpersoner, kommuner og fylkeskommuner benytte seg av teknologien. Grønn omstilling av luftfarten vil ta lengre tid, men mellom 2005 og 2030 vil CO₂-utslippene fra næringene som inngår i EUs kvotesystem for luftfart, være redusert med 43 prosent. Det betyr at vi allerede i dag kan kutte CO₂-utslipp fra transport drastisk, uten å ty til nedbygging av fremtidsnæringer som reiseliv eller fiskeeksport.

Det skjer en stor omstilling

der reiselivsfaktorer, leverandører og ny teknologi bidrar til at reiselivsnæringen blir stadig mer bærekraftig. Et godt eksempel er Brimi Eventyr som tilbyr klimanøytral bedriftspakking der gjestene blir fraktet så klimanøytralt som mulig oppover Gudbrandsdalen. Nasjonalparkriket er et annet eksempel. I samarbeid med Visit Geilo og Visit Valdres jobber de for å få flere godt betalende gjester til å bli lengre. Det gir et mindre klimaavtrykk og styrket økonomi hos bedriftene. Videre er Visit Lillehammer og kommunene som inngår i samarbeid

TURMÅL: Knutsha i Jotunheimen. **FOTO:** ALEKSANDER MYKLEBUST

der reiselivsfaktorer, leverandører og ny teknologi bidrar til at reiselivsnæringen blir stadig mer bærekraftig. Et godt eksempel er Brimi Eventyr som tilbyr klimanøytral bedriftspakking der gjestene blir fraktet så klimanøytralt som mulig oppover Gudbrandsdalen. Nasjonalparkriket er et annet eksempel. I samarbeid med Visit Geilo og Visit Valdres jobber de for å få flere godt betalende gjester til å bli lengre. Det gir et mindre klimaavtrykk og styrket økonomi hos bedriftene. Videre er Visit Lillehammer og kommunene som inngår i samarbeid

det merket som bærekraftige reiseliv. Det forplikter, og innebærer at reiselivet i regionen må ta valg som ivaretar en bærekraftig utvikling.

KAN REISELIVET løse alle globale problemer? Selvsagt ikke, men som en av verdens raskest voksende næringer vil reiselivet få økt betydning. Politikere over hele verden har et ansvar for å ta tak i de globale utfordringene som FN skisserer. Norske kommuner som sats på reiseliv, vil få god drahjelp i arbeidet. Hvorfor? Fordi reiselivet kan bidra med løsninger lokalt.

Lofoten skal være et godt sted å bo og et godt sted å besøke

Lofoten har blitt en attraktiv turistdestinasjon, og utviklingen skjer raskt. Derfor er det viktig at kommunene i regionen legger til rette for en bærekraftig vekst som tar hensyn til natur, miljø og de som bor der.

KRONIKK

Ole Henrik Hjørtøy, regiondirektør i NHO Nordland
Kristin Krohn Devold, adm. dir. i NHO Reiseliv
Arne Kjell Nyheim, styreleder NHO Reiseliv Regionforening Nord-Norge

Turister fra hele verden reiser til Lofoten for å oppleve alt det fantastiske dette langstrakte øyriket har å by på. Turister er positivt for regionen fordi det skaper mange arbeidsplasser og store inntekter til kommunene. Bare i Vågan kommune sysselsetter reiselivet nær 600 personer som bidrar med over 14 millioner i skatteinntekter til kommunen. Ser vi på hele Lofoten bidrar de ansatte i reiselivet med 25 millioner i inntekter til kommunene.

«Overturisme» er ikke et problem i Lofoten

De siste somrene har media skrevet mye om fenomenet «overturisme». Man sitter igjen med et inntrykk av at Lofoten «drukner» i turister. Men, «overturisme» er ikke et problem i Lofoten. Nær sagt alle som kommer hit får en fantastisk opplevelse. Det er fortsatt god plass til flere turister – også midt i høysesongen. Men, i Lo-

foten har utviklingen skjedd raskt. I løpet av de siste ti årene har det vært en årlig vekst i antall kommersielle overnattinger på fire prosent. Det er ikke en «eksplosjon av turister», men det er en solid vekst som har skapt noen utfordringer enkelte steder på enkelte dager på sommeren. Vi vet også at turistmen til Lofoten mest sannsynlig vil øke i fremtiden. Derfor er det viktig at kommunene i regionen samarbeider og planlegger for fremtiden gjennom god dialog med næringsliv og lokalbefolkningen. Lofoten skal være et godt sted å bo, også i fremtiden. Det må være harmoni mellom turisme, de som bor og de som besøker.

Lofoten har tatt flere grep

Lofoten har tatt flere grep for å tilrettelegge for økt turisme, da særlig om sommeren. Arbeidet med å sikre en bærekraftig utvikling i Lofoten foregår på flere hold og av flere aktører. Gjennom Destination Lofoten sitt arbeid med å kvalifisere Lofoten for merket bærekraftig reiseliv, deltar destinasjonsselskapet i flere prosesser med blant andre kommunene. Lofoten friluftsråd, Statens vegvesen, politiet og Nordland fylkeskommune. Av konkrete tilretteleggingstiltak som er satt i gang er byggingen av en rekke toaletter og sanitæranlegg ved sentrale utfartsmål, og oppskalering av renovasjonen i regi av kommunene og Lofoten avfallsselskap. Videre har private grunneiere fått laget parkeringsplasser med gebyr, ved strender og populære tursmål, som også dekker renovasjon.

Bærekraft handler også om lokalbefolkningen

Reiseliv handler ikke kun om

turistene. Beboere og besøkende er like viktige. Gjennom Destination Lofotens innbyggerundersøkelse, som er besvart av 1100 innbyggere, kommer det frem at flertallet av lokalbefolkningen er positive til turisme og de ringvirkningene som skapes i form av arbeidsplasser og tjenestetilbud. Flertallet mener også at reiselivet har bidratt til å gjøre dem mer stolt av å bo i Lofoten. Samtidig er det mange som opplever turismen som en belastning, og slik skal det ikke være. Turisme skal gi gode turister og fastboende. Hver kommune må skape en balanse mellom de som bor og de som besøker slik at de besøkende legger igjen penger og arbeidsplasser, men uten å skape uakseptabel trengsel som fortrenger og forsinker innbyggerne i sitt daglige virke.

Mange av utfordringene som trekkes frem av befolkningen kan håndteres gjennom bedre tilrettelegging, bedre kommunikasjonsprosjekt hvor Lofoten er en av pilotene. Gjennom dette prosjektet prøves ulike metoder for bærekraftig besøkforvaltning ut, blant annet på kommunikasjons- og informasjonssiden og gjennom tett samarbeid med enkeltkommuner og grendelag. Vestvågøy kommune og Flakstad kommune har blant annet nedsatt egne besøkforvaltningsgrupper som skal jobbe spesielt med håndtering av utfordringer og oppgaver knyttet til reiseliv.

Spre besøkende og prioriter infrastrukturtiltak

Privat og offentlig sektor må jobbe sammen for å spre besøkstrafikken jevnt utover

LOFOTEN: Hamnøy havn i Moskenes kommune. ARKIVFOTO

året. I det ligger også promotering av mindre kjente destinasjoner, og at det legges til rette for at sesongbedrifter kan holde åpent lenger. Lofoten er en av de destinasjonene i Norge som lykkes med å spre trafikken utover året, og som har en god vekst i vinterturisme. Flere besøkende krever også samarbeid om bedre tilrettelegging der folk ferdes, både i sentrum og kommunens naturområder. Politikere lokalt og på fylkesnivå må prioritere infrastrukturtiltak rettet mot tilreisende. For eksempel må det være nok parkeringsplasser til at besøkende ikke byr på problemer for innbyggerne. Utvikling av sykkeløyper, vandrestier og skiløyper vil også bidra positivt til ansvarlig ferdsel i områder som opplever økt press og som trenger å bli ivare-

tatt.

Følg med på utviklingen

Det har vært en del diskusjon i Lofoten om hvordan en best kan tilrettelegge for den økte turiststrømmen, og det er forståelig. Det finnes ingen «one size fits all»-løsning på dette. Utfordringene må løses lokalt med godt samarbeid mellom aktørene. Nå blir det viktig å følge med på utviklingen, kartlegge effekten av de tiltakene som innføres, og eventuelt behov for ytterligere tiltak og tilrettelegging. Vi mener den beste løsningen er god dialog på destinasjonen, og her opplever vi at Lofoten har tatt flere grep og at det er et godt samarbeid mellom kommunene i regionen, reiselivet og lokalbefolkningen.

VERDIER: Turistene som besøker Ålesund skaper både mange arbeidsplasser og skatte kroner til kommunene. FOTO: STALE WATTO

Slik kan lokalpolitikere i Ålesund bidra til reiselivsvekst

KRONIKK

KRISTIN KROHN DEVOLD
Direktør i NHO Reiseliv
HENRIETTE KITEL
Styreleder i NHO Reiseliv Midt-Norge

Reiselivsansatte i Ålesund bidrar med 38 millioner i skatt til kommunen. Med lokalpolitikernes hjelp kan reiselivet skape flere arbeidsplasser, som igjen gir økte skatteinntekter. Vi har nå gått inn i nok et valgår i Norge. I et lokalvalg er nærheten til sakene stort og engasjementet betydelig, både blant arbeidstakere og arbeidsgivere. Reiselivet er en næring som er svært avhengig av gode lokale rammebetingelser. Derfor vil vi si litt om hvordan lokalpolitikere kan hjelpe reiselivet, og hva vi gir tilbake.

Flere turister betyr flere arbeidsplasser. Og flere arbeidsplasser gir økt bolyst og mer penger i kommunekassa

Kristin Krohn Devold og Henriette Kitel

Opplevelser

Først noen nøkkeltrakk. Reiselivsnæringens samlede verdiskaping i Norge er på over 70 milliarder kroner, viser en rapport som Menon Economics har utarbeidet for NHO Reiseliv. I Møre og Romsdal har verdiskapingen i reiselivet vokst med 41 prosent fra 2004 til over 2,1 milliarder i 2017.

Nasjonalt har opplevelsesbransjen hatt den største veksten av bransjene i reiselivet. I Møre og Romsdal har verdiskapingen i denne delen av reiselivet økt med 292 prosent fra 2004 til 2017. Opplevelsesaktører som 62° NORD og Hoteller som Scandic Parken og Hotel Union Oye har bidratt til å bygge fylket som attraktivt reisemål, både for forretningsreisende og ferierende turister.

Møre og Romsdal har hatt en vekst i antall overnattinger på 96 prosent siden 2004. Det er en positiv utvikling, for flere turister betyr flere arbeidsplasser. Og flere arbeidsplasser gir økt bolyst og mer penger i kommunekassa.

Næring med mange ansatte I Ålesund sysselsetter reiselivet 1 766 personer. Det er et tall Ålesund kommune og alle nærliggende kommuner bør være opptatt av.

Kommunene får nemlig ikke overskuddsskatten fra bedriftene – den går rett til staten. Det kommunene får, er skatten fra

dem som jobber i bedriftene.

De 1 766 reiselivsansatte i Ålesund genererer 38,4 millioner i personskatteinntekter til kommunen. Til sammenligning er tilsvarende inntekter fra prosessindustrien (kraftkrevende foredling av tre, metall, mineraler og ulike typer kjemisk industri) på 29,8 millioner.

Reiselivets bidrag er altså betydelig allerede, men næringen kan skape enda flere verdier om politikere vil. Søknader og rapporteringer til det offentlige stjeler tid og ressurser som bedriftene heller kunne brukt på å forbedre kundeopplevelsen. Ålesund kommune bør søke et aktivt samarbeid med staten for å sørge for at næringslivet bare skal behøve å rapportere samme informasjon til det offentlige én gang. Et annet forenklingstiltak vil være å gjennomføre forsøk hvor bedrifter som hoteller og restauranter får lov til å si nei til kontanter.

Veiledning fremfor straff

Vi ønsker også at kommunale myndigheter legger vekt på veiledning fremfor straff når de er på tilsynsbesøk i bedriftene. Arbeidsgiver og ansatte skal ikke føle seg kriminalisert i møte med tilsynsmyndigheter. Vi håper kommunene bidrar til at regjeringens planlagte tilsynsreform blir best mulig.

Vi ber også kommunene følge aktivt med i utviklingen av nye plattformer som Airbnb. Ålesunders inntekter fra

Airbnb-utleie er beregnet til 15,9 millioner kroner i 2018, 39 prosent mer enn i 2017, viser utregninger analyseelskapet Capia har gjort for NHO Reiseliv. Om kommunen får sin del av skatten fra disse inntektene, vet vi ikke. Det haster derfor at Stortinget innfører rapporteringsplikt for utleiers inntekter. Alternativet er stadig større svart tjenesteøkonomi.

Flere sikre arbeidsplasser Vi vil også understreke viktigheten av å tilrettelegge for en bærekraftig reiselivsvekst. Den enkelte kommune må tenke langsiktig på hvordan reiseliv utvikles. Det er rom for flere typer turisme, men kommunen må selv drøfte hva som er riktig besøkstrykk i sitt område. Målet må være å sørge for rammer som fører til næringsutvikling og mest mulig verdiskaping og arbeidsplasser lokalt. Kommunen må også jobbe for at kommuneoverføringene fra staten i større grad dimensjoneres ut ifra kommunens besøkstall, ikke bare innbyggertallet.

Hele Norges befolkning vil ha flere og trygge arbeidsplasser i sin kommune. Reiselivet sikrer arbeidsplasser, skatteinngang og bolyst over hele Norge. I kommunevalget gjelder det derfor å stemme på de partiene som tilrettelegger for at hoteller, restauranter, serveringssteder og opplevelsesbedrifter kan fortsette å vokse.

Reiselivet trenger god lokalpolitikk

Næringsliv. Reiselivet i Asker og Bærum genererer 258 millioner i personskatteinntekter til kommunene.

Med lokalpolitikernes hjelp kan næringen skape enda større verdier.

I Asker og Bærum jobber henholdsvis 1015 og 3196 personer med reiseliv. Det viser en rapport som Menon Economics har laget for NHO Reiseliv, hvor reiseliv er definert som overnatting, servering, opplevelser, persontransport og formidling.

I Bærum genererer de reiselivsansatte 212 millioner kroner i personskatteinntekter til kommunen. Men, ettersom Bærum har innbyggere som jobber i reiselivsbedrifter i andre kommuner, hovedsakelig i Oslo, blir de totale skatteinntektene 230 millioner kroner. I Asker genererer de ansatte i reiselivsnæringen 23 millioner i kommunale skatteinntekter. Regner man med utpønding, blir de totale inntektene 28 millioner.

Personbeskatningen er kommunens viktigste skatt. En kommune får ikke overskuddsskatten fra bedriftene – den går rett til staten. Det kommunen får, er skatten fra de som jobber i bedriftene. Derfor er det lurt av kommunene å satse på næring med mange ansatte, som reiselivsnæringen.

HVA KAN SÅ en kommune gjøre for å hjelpe reiselivsbedriftene? For det første kan den forenkle hverdagen for bedriftene. Søknader og rapporteringer til det

ARTIKKELFORFATTER: Kristin Krohn Devold er adm. dir. i NHO Reiseliv. FOTO: PRIVAT

ARTIKKELFORFATTER: Jarle Moen er styreleder i NHO Reiseliv Oslo og Akershus. FOTO: PRIVAT

offentlige stjeler tid og ressurser som bedriftene heller kunne brukt på å forbedre kundeopplevelsen. Kommunen bør søke et aktivt samarbeid med staten for å sørge for at næringslivet bare skal behøve å rapportere samme informasjon til det offentlige én gang.

Et annet forenklingstiltak vil være å gjennomføre forsøk hvor hoteller og restauranter får lov til å si nei til kontanter. Det vil bidra til å redusere svart omsetning, som igjen vil gi økte skatte- og avgiftsinntekter. Vi ønsker også at kommunale

myndigheter legger vekt på veiledning fremfor straff når de er på tilsynsbesøk i bedriftene. Arbeidsgiver og ansatte skal ikke føle seg kriminalisert i møte med tilsynsmyndigheter. Vi håper kommunene bidrar til at regjeringens planlagte tilsynsreform blir best mulig.

Overnattingsplattformen Airbnb har hatt sterk vekst i Norge de siste årene. For en kommune er det viktig å følge med på denne utviklingen. Hvis flere leiligheter i en bolig brukes til kommersiell korttidsutleie, må kommunen stille krav

om omregulering fra bolig til næring. Bæringene tjente i fjor anslagsvis 16 millioner kroner på Airbnb-utleie, ifølge analyseelskapet Capia. Dersom inntekten overstiger 10.000 kroner i løpet av et år, plikter utleier å betale skatt. Om skatten faktisk blir betalt inn, vet vi ikke. Det haster derfor at Stortinget innfører rapporteringsplikt for utleiers inntekter. Alternativet er stadig større svart tjenesteøkonomi.

HELE NORGES BEFOLKNING vil ha flere og trygge arbeidsplasser i sin kommune. I kommunevalget

gjelder det derfor å stemme på de partiene som tilrettelegger for at hoteller, restauranter, serveringssteder og opplevelsesbedrifter kan fortsette å vokse.

Kristin Krohn Devold, adm.dir. NHO Reiseliv
Jarle Moen, styreleder NHO Reiseliv Oslo og Akershus

Reiselivet - kommunenes beste venn

INNLEGG

Målfrid Baik
Regiondirektør i NHO Arktis
Kristin Krohn Devold
Adm.dir. i NHO Reiseliv
Arne Kjell Nyheim
Styreleder NHO Reiseliv region Nord-Norge

Reiselivet i Finnmark skaper hvert år milliardverdier som kommer innbyggerne til gode. Med lokalpolitikernes hjelp kan næringen skape enda større verdier.

Vi skriver nå 2019, og er med det gått inn i nok et valgår i Norge. I et lokalvalg er nærheten til sakene stort og engasjementet betydelig. Reiselivet er en næring som er svært avhengig av gode lokale rammebetingelser. Derfor vil vi si litt om hva reiselivet trenger av lokale politikere, og hva vi gir tilbake.

I veksttoppen

Men først noen nøkkeltall: Reiselivsnæringens samlede verdiskaping i Norge er på over 70 milliarder kroner, viser en fersk rapport som Menon Economics har utarbeidet for NHO Reiseliv. I Finnmark har verdiskapingen vokst med over 230 prosent fra 2004 til 1,7 milliarder kroner i 2017. Kun Sogn og Fjordane har hatt større prosentvis vekst i perioden.

Størst er veksten innen opplevelsesbransjen. I Finnmark har denne reiselivsbransjen vokst

med over 300 prosent fra 2004 til 2017. I samme periode var overnattingsveksten på 60 prosent. Finnmark har med andre ord blitt et attraktivt reisemål for både norske og utenlandske turister, og det er takket være fantastiske opplevelsesbedrifter som Radius Kirkenes og Sorrisniva.

Reiselivets bidrag til sysselsetting og skatteinngang i landsdelen er betydelig. Bare i Finnmark jobber 3 634 personer med reiseliv. Det er tall kommunene i fylket bør merke seg. Kommunene får nemlig ikke overskuddsskatten fra bedriftene - som går rett til staten - men skatten fra arbeidstakerne tilfaller kommunene. Og fra de drøyt 3 600 reiselivsansatte i Finnmark får kommunene hele 113 millioner i personskatteinntekter.

Fakta: Reiselivets bidrag i fire finmarkskommuner

- Reiselivet i Alta sysselsetter 725 personer, som genererer 14 millioner i skatteinntekter til kommunen.
- Porsanger har over 200 reiselivsansatte, som genererer nær 3,6 millioner til kommunen.
- Porsanger har over 200 reiselivsansatte, som genererer nær 3,6 millioner til kommunen. Tar man med inntektene generert av ansatte som bor i Porsanger, men som jobber i en annen kommune, blir den totale inntekten på 3,9 millioner.
- Kautokeino har mer enn 100 ansatte i reiselivsnæringen, som genererer nesten 2,3 millioner til kommunen.
- Sør-Varanger topper listen

BESTE VENN: Reiselivet er kommunenes beste venn, skriver artikkelforfatterne. Her fra Bugaynes. ARKIVFOTO

med 56 millioner kroner i skatteinntekter fra de nær 1 900 reiselivsansatte i kommunen.

Forbedre, ikke rapportere

Finnmark har et potensial til å bli en enda større reiselivsdestinasjon og bidra til enda flere arbeidsplasser, men da trenger vi drahjelp fra lokale politikere. Det er så enkelt som at hvis kommunene i Finnmark vil ha bedre skoler, eldreomsorg og barnehager, må lokale myndigheter forenkle hverdagen for reiselivsbedriftene. Søknader og rapporteringer til det offentlige stjeler tid og ressurser som bedriftene heller kunne brukt på å forbedre kundeopplevelsen. Kommunene bør søke et aktivt samarbeid med staten, og sørge for at næringslivet kun må rapportere samme informasjon til det offentlige én gang.

Et annet forenklingstiltak vil være å gjennomføre forsøk hvor spisesteder og hoteller får lov til å si nei til kontanter.

Vi ønsker også at kommunale myndigheter legger vekt på veiledning fremfor kontroll og straff når de er på tilsynsbesøk i bedriftene. Arbeidsgiver og ansatte skal ikke føle seg kriminalisert i møte med tilsynsmyndigheter, slik vi dessverre har sett eksempler på flere steder. Vi håper kommunene bidrar til at regjeringens planlagte tilsynsreform blir best mulig.

Overføringer dimensjonert ut ifra besøkstall

Flere kommuner i Finnmark er involvert i prosjekter som skal sikre et bærekraftig reiseliv. Blant annet jobber Varanger og Alta kommune for å få Innovasjon Norges merke for bærekraftig reisemål. Kirkenes har også bærekraft høyt på agendaen. Dette er viktige tiltak, fordi vekst i reiselivet krever tilrettelegging for en bærekraftig vekst. Den enkelte kommune må tenke langsiktig på hvordan reiseliv utvikles. Det er rom for

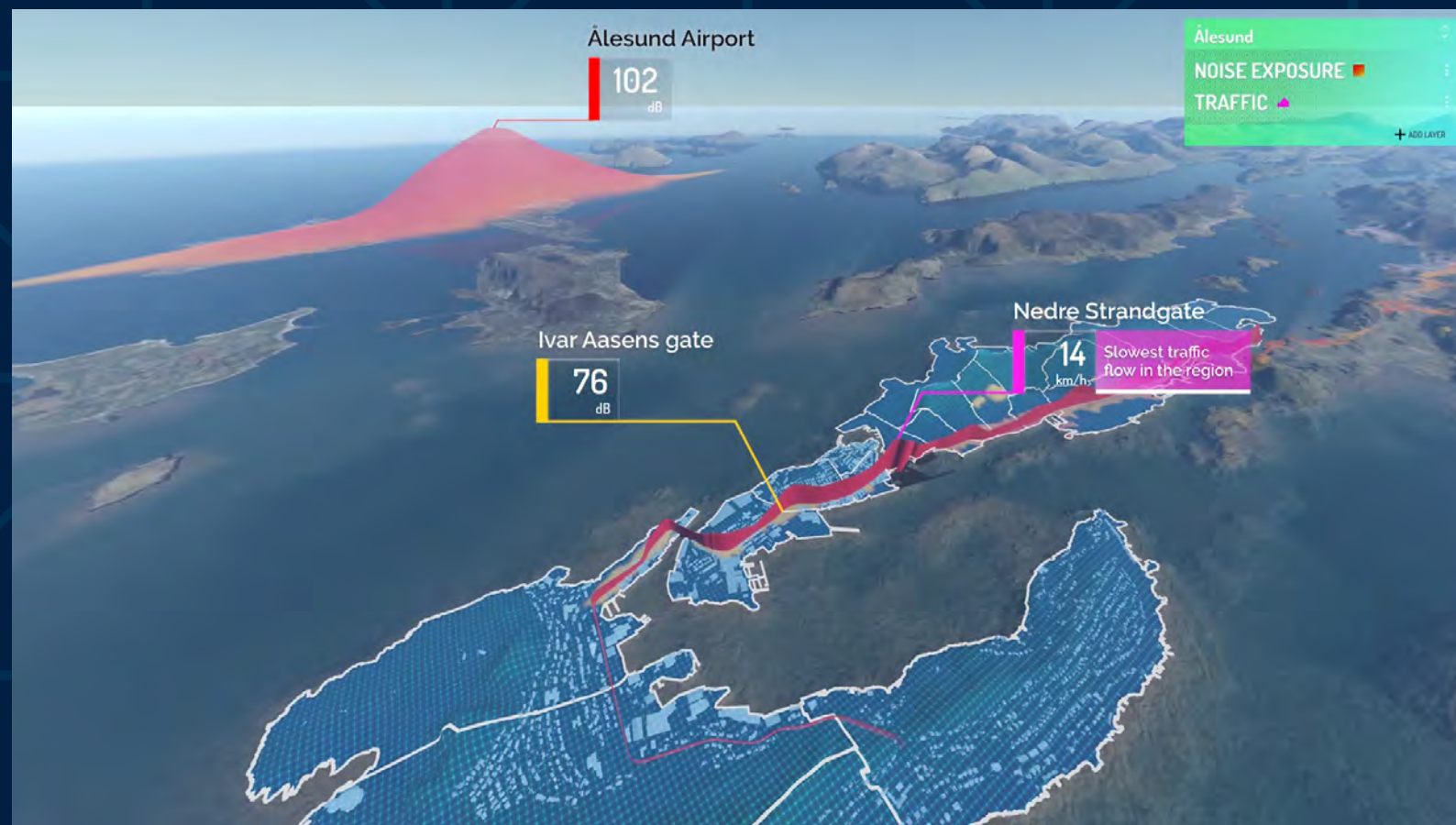
flere turister, men kommunen må selv drøfte hva som er riktig besøkstrykk i sitt område. Målet må være å sørge for rammer som fører til næringsutvikling og mest mulig verdiskaping og arbeidsplasser lokalt. Kommunen bør jobbe for at kommuneoverføringene fra staten i større grad dimensjoneres ut ifra kommunens besøkstall, ikke bare innbyggertallet. Videre er vi helt avhengig av at kommunen samarbeider med reiselivet, og investerer i god infrastruktur, gode toalettforhold og parkeringsmuligheter.

Hele Norges befolkning vil ha flere og trygge arbeidsplasser i sin kommune. Reiselivet sikrer arbeidsplasser, skatteinngang og bolyst over hele Norge. I kommunevalget gjelder det derfor å stemme på de partiene som tilrettelegger for at hoteller, restauranter, serveringssteder og opplevelsesbedrifter kan fortsette å vokse.

- Automatisering og digitalisering

From almost real to beyond real

Automatisering
og digitalisering

Menonrapporten

Sjekk reiselivsnæringens bidrag i din kommune og last ned rapport

Her kan du søke på din kommune og sjekke hvor mye reiselivet bidro med av skatteinntekter sammenlignet med andre næringer i 2017. Du kan også laste ned hele rapporten "Reiselivsnæringens verdi" i PDF-format.

Del denne siden:

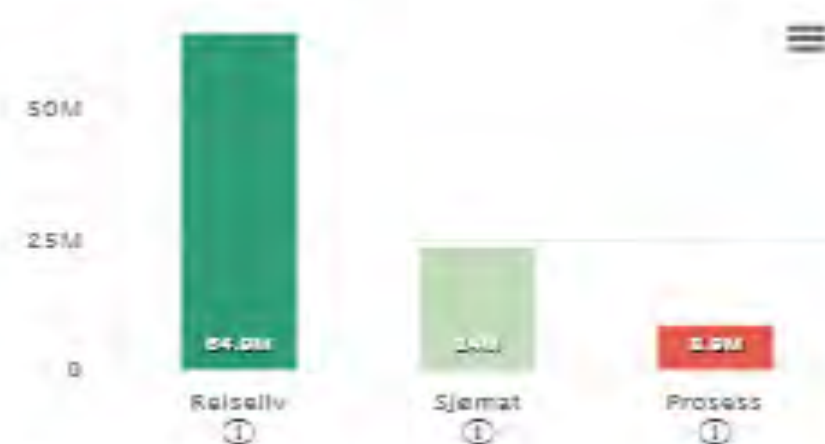
Søk

Flora

Antall sysselsatte i reiseliv: 1 703

Kommunale inntekter fra personskatt fra sysselsatte innen:

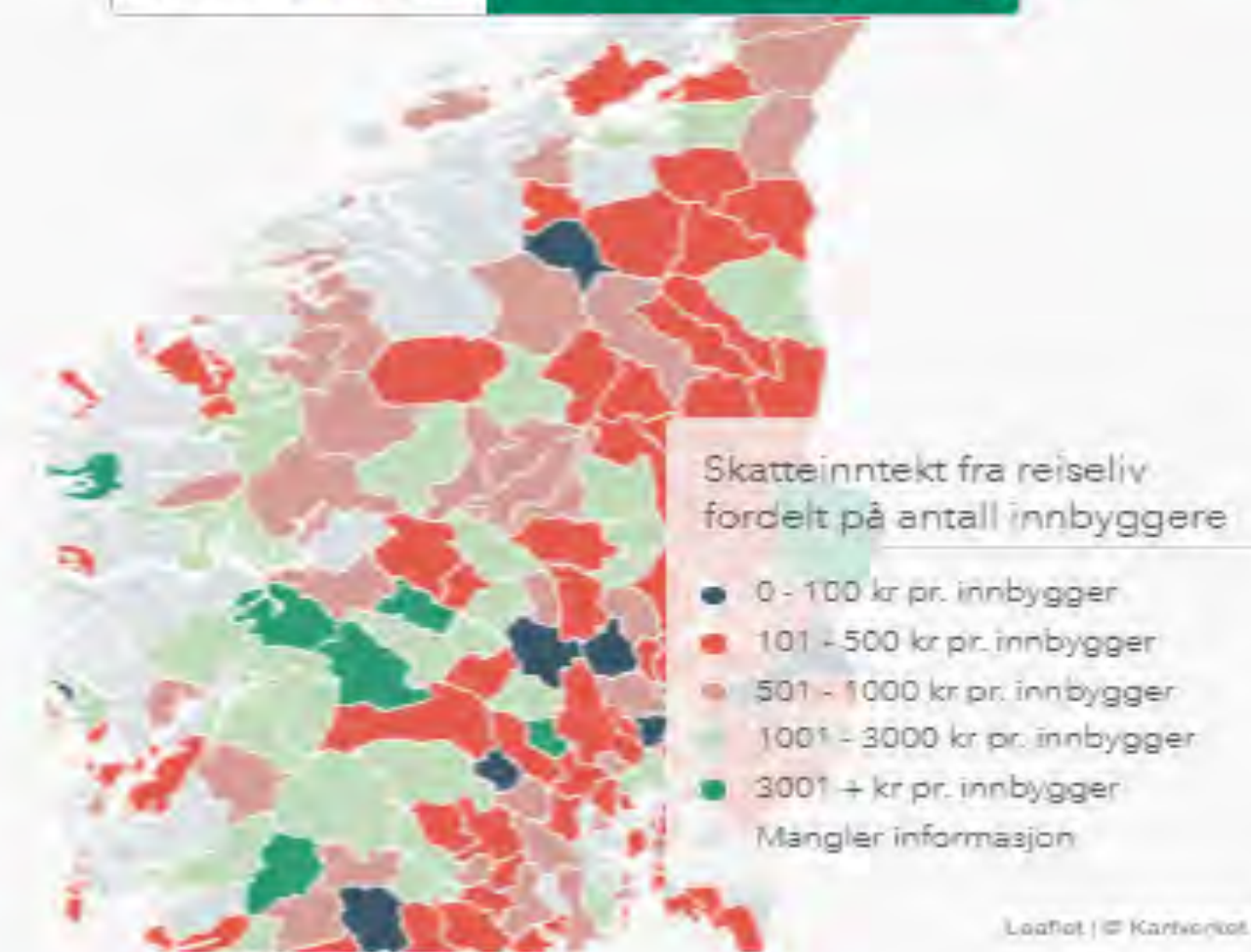
Viktig om tallene

Flora kommune har netto utpendling av reiselivsansatte. Som en følge av utpendlingen er skatteinntektene til Flora kommune fra reiselivsansatte 19 prosent høyere, totalt 77,3 millioner kroner.

Kilde: Menon Economics

Total skatteinntekt

Fordelt på antall innbyggere

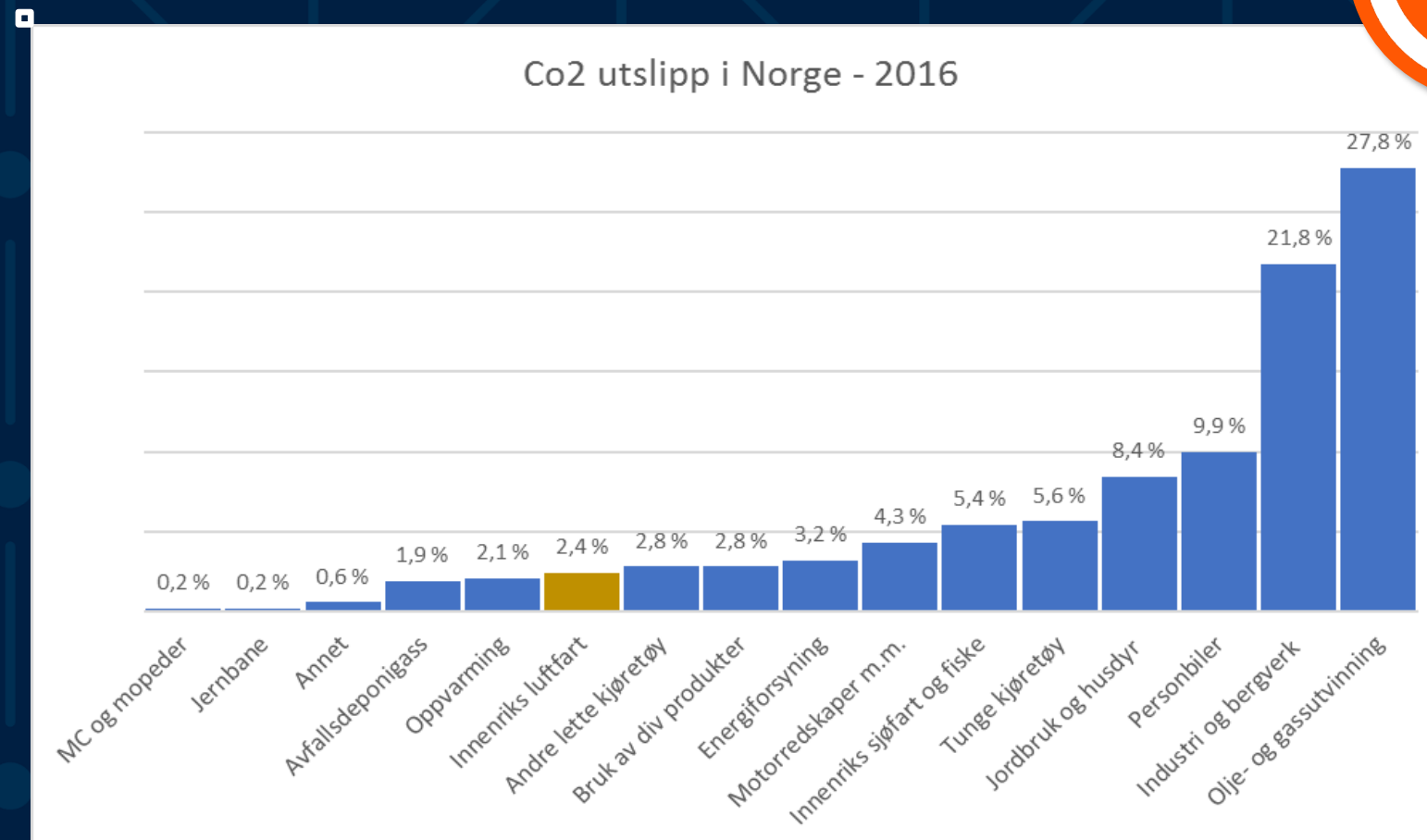
LeaFoto | © Kartverket

Bedre tall/fakta:
Reiselivsnæringens verdi

● Klima

Reiseliv er fremoverlente

Luftfart står for 2,4% av CO2 utslipp i Norge

Artsutryddelse
avfall & resirkulering

Artsutryddelse, avfall & resirkulering

SCANDIC SATSER PÅ URBAN BIRØKT

BY HKP – MAY 15, 2018
POSTED IN: HOTELL

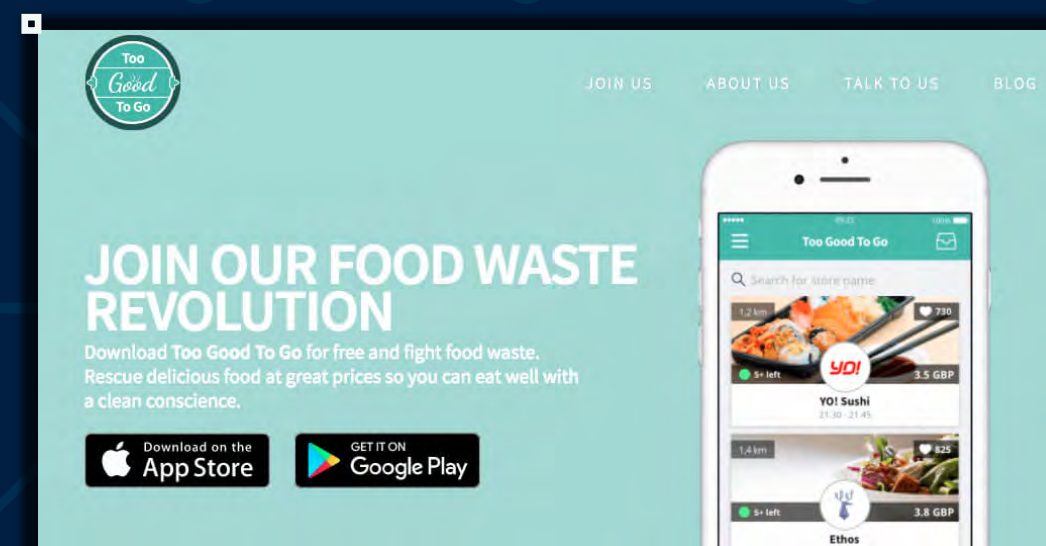
Det er vår og høysesong for bipollinering – også i bybildet. Oslo er Europas miljøhovedstad i 2019, og bier er en viktig del av satsingen på urbant landbruk. Dessverre er bledød en vedvarende trussel. Det ønsker *Scandic* å bidra til å endre på ved å legge til rette for mange nye «innbyggere» i hovedstaden.

– En tredjedel av all mat vi spiser er avhengig av bier for pollinering, og biens innsats er livsviktig for både mennesker og dyr, sier bierøker *Alexander Du Rietz*.

Tidlig tirsdag morgen sjekket derfor nesten en halv million summende hotellgjester fra Hadeland inn på taket av *Scandic Vulkan*. Gjestene er honningproduserende bier som gjennom sommeren skal jobbe flittig for alle Scandics hoteller i Oslo.

Initiativet tas god imot av byråd for miljø og samferdsel i Oslo, *Lan Marie Nguyen Berg*, som selv sto for den offisielle åpningen.

– Dette initiativet er vinn-vinn for hotellene og for Oslo. Det er et viktig bidrag for biebestanden og pollinererene i Oslo, samtidig som gjestene på Scandic får ekstremt kortreist honning. Jeg vil gjerne oppfordre også andre

2017-2019: Støtte til matsvinn

I 2017-2018 gir NHO Reiseliv Innkjøpskjeden støtte til tiltak som bidrar til redusert matsvinn. Dette forutsetter av virksomheten inngår samarbeidsavtale med [Matvett](#) og deltar i "Kutt Matsvinn 2020".

Det er mulig å søke om inntil 6.000,- pr. brukersted for tiltak som har blitt gjennomført. Utleggene må dokumenteres.

Søk om tilskudd

- Søknadsfrist: Fortløpende, siste frist er 31. desember 2019
- Send søknad til barekraftig@nhoreiseliv.no

GrowHub @Clarion Hotel The Hub,
dyrker salat og grønnsaker m.m.

● Likestilling

«Vi tror på alle guder og elsker den vi vil»

Nordic Choice
@Pride Parade

- Likestilling

Komparativt fortrinn

Rekrutterer begge kjønn

Små kjeder:

- Hot services og 62`nord: 100% kvinnelige hotelldirektører

Store kjeder:

- First, Choice, Scandic og Thon: 50% kvinnelige ledere og direktører

Komparativt fortrinn

En ungdoms og integreringsnæring

32 %

Andel sysselsatte
under 24 år

Kilde: SSB Arbeidskraftundersøkelse 2017

42 %

Andel sysselsatte med
utenlandsk bakgrunn

Kilde: SSBs sysselsettingstall registrertbasert 2017

Brasserie France;

Våre litt naive målsetninger i prioritert rekkefølge..

- No 1. Vi skulle skape Oslos hyggeligste arbeidsplass.
- No 2 Vi skulle kunne jobbe som kokker og servitører livet ut.
- No 3. Vi skulle være det Franskeste Restauranhuset nord for Paris.
- No 4. Vi skulle ha en firmahytte i Paris med balkong innen 5 år.

Ungdomsledighet,
migrasjon og eldrebølge

Særnorsk kostnad ved utenforskap

Ferske tall viser en eksplosjon i sosialhjelp. De siste fem årene har utgiftene økt 46 prosent.

03.03.19 16:44

Espen Teigen
Send tips

Denne uken publiserte Statistisk Sentralbyrå (SSB) nye tall for sosialhjelpsutgifter. Totalt bruker Norge 6,6 milliarder på sosialhjelp. Det er over to milliarder mer enn for noen år siden.

Det hersker bekymring blant politikerne og det er iverksatt nye innstramminger for å demme opp den voldsomme økningen.

Nettavisen.
Nyheter Økonomi Sport Puls

[Offentlig pengebruk](#)

NAV-bombe: Sosialhjelpsutgiftene eksploderer

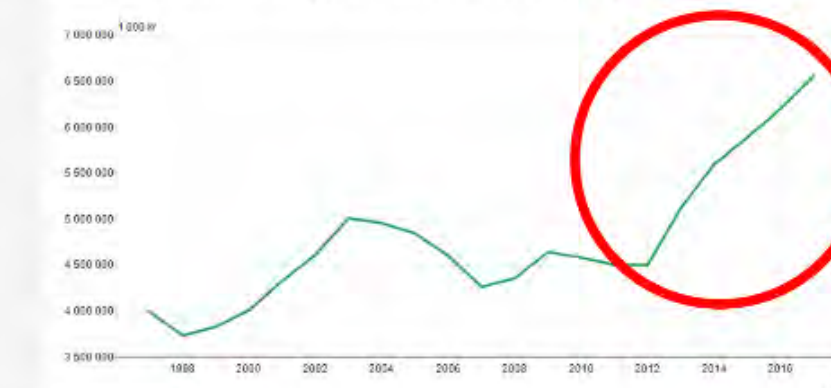
Tilsvarende skatten til 52.000 nordmenn

Hver nordmann betaler i snitt 127.000 kroner i skatt. Det betyr at for å finansiere sosialhjelpen i Norge, gikk det med hele skattebidraget til omtrent 52.000 nordmenn.

Ifølge rapporten til SSB er det 123.000 personer som mottok sosialhjelp i løpet av året. Av dem er det 50.000 som lever kun av sosialhjelp, og er helt arbeidsløse.

Det er spesielt de siste årene utgiftene har eksplodert.

05074: Brutto utbetalt økonomisk sosialhjelp, etter år: Hele landet, Brutto utbetalt sosialhjelp (1 000 kr)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Utgiftene eksploderer. Foto: (SSB)

Kroniske sykdommer

Sunnere kosthold i serveringsbransjen

Mindre salt

Mindre sukker

Mindre fett

NHO Reiseliv Innkjøpskjeden:

- Innkjøpskjeden er eid av medlemmene og overskuddet tilbakeføres tilbake til medlemmene gjennom en attraktiv bonusordning
- Av NHO Reiselivs om lag 3000 medlemmer er rundt 2200 bedrifter tilsluttet innkjøpssamarbeidet
- Vi har avtaler med et bredt spekter av samarbeidspartnere. Vi er grossist- og leverandørnøytrale for at våre medlemmer skal ha valgmuligheter på sine vareinnkjøp.

• Overvekt
& fedme

Naturbasert reiseliv

Ulikhet: Middelklasse presses

Reduksjonstiltak

Våre viktigste politiske saker

Rettferdig konkurranse

Kommentar

Innlegg

Hotellene må få konkurrere

Bookingagenter på nettet kan hindre hoteller fra å tilby en lavere pris. Forbrukerne blir de største taperne.

Nå må også Norge komme på banen, for å ikke bli akterutseilt i reguleringen av digitale markeder. Foto: Nicklas Knudsen

Kristin Krohn Devold
13 mai
Kristin Krohn Devold, administrerende direktør i NHO Reiseliv

Alle i reiselivsbransjen vet at skal du henge med i dagens marked, må du være digital. Derfor var det mange i reiselivet som var glade for at Norge i vinter fikk sin første digitaliseringsminister i Nikolai Astrup. For selv om 2000-tallets digitalisering har gjort Norge betydelig mer tilgjengelig, har digitaliseringen brakt med seg åpenbare utfordringer. Om reiselivet fullt ut skal kunne utnytte mulighetene som ligger i det digitale, trenger vi Astrups oppmerksomhet. Myndighetene må både tilrettelegge og regulere mer enn de gjør i dag. La oss

20/27

Formuesskatten til hoteleigaren har auka frå 17.000 til 477.000 på åtte år

VOSS (NRK): Skatt på bygningar gjer det vanskeleg for distriktshotell å overleve, meiner hoteleigar Jan Bruse Andersen. – Heilt klart eit problem, vedgår næringsministeren.

I 2008 betalte Andersen som hoteleigar litt over 17.000 kroner i formuesskatt. Åtte år seinare hadde beløpet auka til 477.000 kroner.

Årsaka er at berekningsgrunnlaget for formuesskatten, verdien på eiendomen, har auka kraftig.

Allereie i 2008 vart likingsvenden på fast eiendom auka av den raudgrønt regjeringa. Medan formuesskatten har blitt lågare under den Høgre-styrte regjeringa, har verdsettninga av næringsseiendom auka.

Matt Arnesen (journalist)
Bergrit Senestebø Overstøl (journalist)
Publisert 12. juni 2019 kl 07:58 Oppdatert 11. juni 2019 kl 09:42

– Det skal godt gås å halde hovudet over vatnet no, seier di Votsevangen, Jan Bruse Andersen.

I snart 40 år har han drive hotell på Voss. No meiner han formu- å drive hotell i distrikta.

– Det er tungt, spesielt når rammevilkåra blir enda så trette.

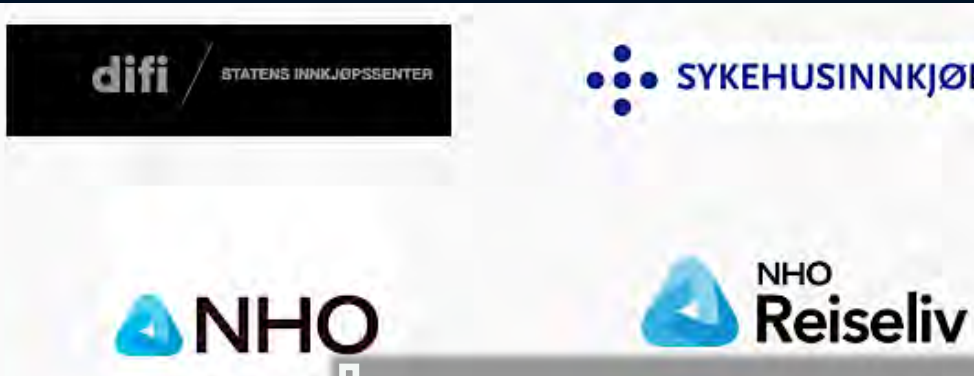
Ekspertgruppe anbefaler økt reiselivsmoms: – Bør ikke lyttes til

Nyhet, Overnattingssteder Publisert 15.05.2019

– Utvalget har lukket øynene for reiselivsbransjens situasjon. Derfor er jeg glad for at finansministeren er tydelig på at regjeringen ikke vil følge opp alle forslagene fra utvalget.

Ny mal for offentlige anskaffelser

Nei til økt reiselivsmoms

Reiseliv

Lønnsomheten stuper i reiselivet - skylder på momsøkning

Overskuddet for norske overnattingsbedrifter ble halvert fra 2017 til 2018. - Det meste skyldes helt klart momsøkningen i fjor, sier Sigmund Straand ved Straand Hotel i Vrådal.

DN+

1 min Publisert: 19.08.19 – 11.52 Oppdatert: 7 dager siden

Sigmund Straand, direktør og medeier av Straand Hotel i Vrådal i Telemark, mener momsøkningen på overnatting er hovedårsaken til at lønnsomheten i bransjen stuper. (Foto: Privat)

DN Dagens Næringsliv

Meny

D2

Magasinet

Dagens avis

🔍

Mitt DN ⓘ merete.habbe...

Reiseliv

Bratt fall for restaurantene

Lønnsomheten i restaurantbransjen falt kraftig i fjor. Innføring av garantert minstelønn er trolig hovedårsaken.

1 min Publisert: 19.08.19 – 19.56 Oppdatert: 7 dager siden

Mer enn 30 oppslag

NHO Reiseliv er en sentral aktør i halvparten av disse

En turistskatt vil hemme norsk reiseliv

DEBATT: Konkurransen er hard. Sverige og Finland har ikke turistskatt, men de har nordlys.

UNDERLIG: Det er med sterk undring vi ser at Virke Reiseliv kjemper for at norske kommuner skal innføre turistskatt. De snakker ikke norsk reiselivs sak med dette utspillet. De snakker norsk reiseliv ned, skriver innsenderne. 📷 Løvland, Marianne / NTB scanpix

NHO Reiseliv:
«forventer at regjeringen holder sitt løfte om å ikke innføre turistskatt».

Ulikhet: globale aktører presser lokale

Delingsøkonomi i eksplosiv vekst

Må under skattelegging og kontroll

Derfor taper Tromsø mange millioner kroner på Airbnb-trenden

ENKELTE ÅLEIE LY. Utleiekonseptet Airbnb blir bare større og større i Tromsø. Beregninger viser at kapasiteten på Airbnb her i byen er halvparten av kapasiteten til hotellene (ilustrasjonsfoto). Foto: Torstein Bøe / NTB Scanpix

Av **Mettevibe Torsvik** 31. desember 2018, kl. 11:23

Antall overnattingsdøgn gjennom Airbnb har økt med 34 prosent på ett år.

DEL I august ble det reservert 14.030 romdøgn gjennom utleiekonseptet Airbnb i Tromsø, en økning på hele 34 prosent fra samme måned i fjor. Det opplyser NHO Reiseliv i en pressemelding.

I denne perioden økte samtidig kapasiteten, altså tilgjengelige romdøgn, med 14 prosent. Fra 30.479 romdøgn i august i fjor til 34.699 i samme måned i år. Trolig har enda flere privatpersoner i Tromsø kastet seg på Airbnb-bølgen de siste månedene.

Beregninger viser at Tromsø kommune har rett på 12 millioner Airbnb-skattekroner i 2018.

Airbnb tar en større og større bitt av overnattingsmarkedet i Tromsø. I august var Airbnb-kapasiteten oppe i halvparten av hotellenes kapasitet. Ifølge [Statistikket.no](#).

I Tromsø er det flest Airbnb-enheter til utleie i kategorien leiligheter. I

Vil ha skjerpet kontroll med «svart» Airbnb-bransje

Foto: MARETN BUREAU / SCANPIX

Et nytt kontrollregime i EU-regi skal gi bedre kontroll med elektronisk formidling av privateleiligheter over landegrensene.

Hver eneste gjest er registrert og hver eneste krone turister bruker på et norsk hotell blir gjenstand for beskatning eller avgiftsberøring. Men nå Tom Duncan og kjæresten fra Sydney i Australia tas i mot av en privat norsk Airbnb-vert skjer det uten at skattemyndighetene har samme kontroll med bergestrømmen.

DET Stretten en svart bransje frøges at er skattet og at er rapportert og skaper arbeidsplasser begge steder så er det helt fint. Men vi kan ikke ha en bransje som er like stor som hotellene, og som i realiteten er svart, sier administrerende direktør Kristin Krohn Devold i bransjeorganisasjonen NHO Reiseliv. Airbnb

Vil stramme inn reglene for «Airbnb-utleie»

Regjeringen foreslår tak på korttidsutleie for å komme profesjonelle aktører som driver «leilighetshoteller» til livs.

Finansdepartementet vil at deleaktører skal rapportere til Skatteetaten

Nyhet, Overnattingssteder, Politikk Publisert 20.03.2018

Kun ved å få full oversikt over omfanget av utleie kan vi sikre riktig skatteinnbetaling, sier NHO Reiseliv-jefen.

Totalt 2 212 000 solgte romdøgn via Airbnb i juni, juli og august ref [Capia](#). Økning på 22 prosent fra samme periode i fjor

- Danmark kapasitet er tilsvarende 100 prosent av hotellene
- Island har 50 prosent av kapasiteten til hotellene
- Det samme er i ferd med å skje i Norge - 50 prosent
- I Oslo har Airbnb 35 prosent av kapasiteten (andel romdøgn)
- I Bergen har de 22 prosent av kapasiteten ((andel romdøgn)

01.01.2020

Antall solgte romdøgn via Airbnb økte i 2018 med 45 prosent fra året før, mens hotellene hadde en økning på kun 2 prosent.

Cruise og utslipp

Dagbladet

NYHETER

SPORT

KJEN

Cruise:

Reiselivsdirektør slår alarm etter disse bildene

Fjord-Norge fylles av turister og eksos.

- De viktigste turistene er de som overnatter på hoteller, spiser på restauranter, handler i butikker og skaper arbeidsplasser lokalt. Korttidsturister som bare «stikker innom» må ha bærekraftige regler for utslipp (fastsatt nasjonalt) og besøksmengde (fastsatt lokalt), sier Kristin Krohn Devold, reiselivsdirektør i NHO Reiseliv.

BLANT VERDENS STØRSTE: Forrige uke ankom verdens femte største cruise, MSC Meraviglia, Geirangerfjorden i Møre og Romsdal. Ekspertene advarer mot farlig luft som følge av de enorme utslippene. Foto/video: Finn Magne Grande

FREDAG 9. FEBRUAR 2018 SUNNMØRSPOSTEN NYHETER 13

• Åtvarar mot eigne miljøkrav for Geirangerfjorden

– Bør gjelde i alle fjordar

– Ein kan ikkje ha særreglar for ein eller to fjordar. Det går berre utover dei som bur der.

Det seier Kristin Krohn Devold, Reiselivssjefen i NHO åtvarar mot å innføre eigne miljøkrav i Geiranger og Nærøyfjorden.

– Dei same utslippskrava må gjelde for alle vestlandsfjordane. Då får vi cruiseselskapa til å investere, meiner ho.

Regulering og miljøkrav til skipstrafikken i Geirangerfjorden står på dagsorden når over 160 personar i går og i dag er samla i Geiranger under Grøn Fjordkonferansen.

I ein paneldebatt i går hamra Krohn Devold laus mot regjeringa sitt arbeid om å innføre eigne regelverk for å redusere miljøutslipp i verdsarvfjordane. Ho kalla dette for symbolpolitikk.

– Å vedta miljøpolitikk for to fjordar medan andre slepp unna vil berre straffe dei som bur der. Då bør ein ikkje vente lenge for ein set same krav for heile Vestlandet, seier ho.

KRITISKE TIL SÆRREGLAR: Hamnesjef i Stranda Rita B. Maraak og reiselivssjef Kristin Krohn Devold meiner miljøkrava bør gjelde i alle fjordar.

Klima

Øker: Utslippene fra reiselivet øker med 27 prosent siden 2012. Transport er grunnvareforbrukeren.

Utslippene fra reiselivet øker – og minsker

Transportutslippene i norsk reiseliv øker, men utslippene under oppholdet går derimot ned, viser en ny rapport.

Det norske reiseliv står for et utslipp på 4,6 millioner tonn CO₂, viser en rapport Statistikken har utgitt for 2018. Rapporten viser at utslippene fra transport øker, mens utslippene under oppholdet går ned.

Den norske reiseliv står for et utslipp på 4,6 millioner tonn CO₂, viser en rapport Statistikkens har utgitt for 2018. Rapporten viser at utslippene fra transport øker, mens utslippene under oppholdet går ned.

Den norske reiseliv står for et utslipp på 4,6 millioner tonn CO₂, viser en rapport Statistikkens har utgitt for 2018. Rapporten viser at utslippene fra transport øker, mens utslippene under oppholdet går ned.

Reduserte utslipp

«Det har vært en god innsats fra de enkelte restauranter og hotellene rundt omkring i Norge.»

Kristin Krohn Devold, administrerende direktør i NHO Reiseliv

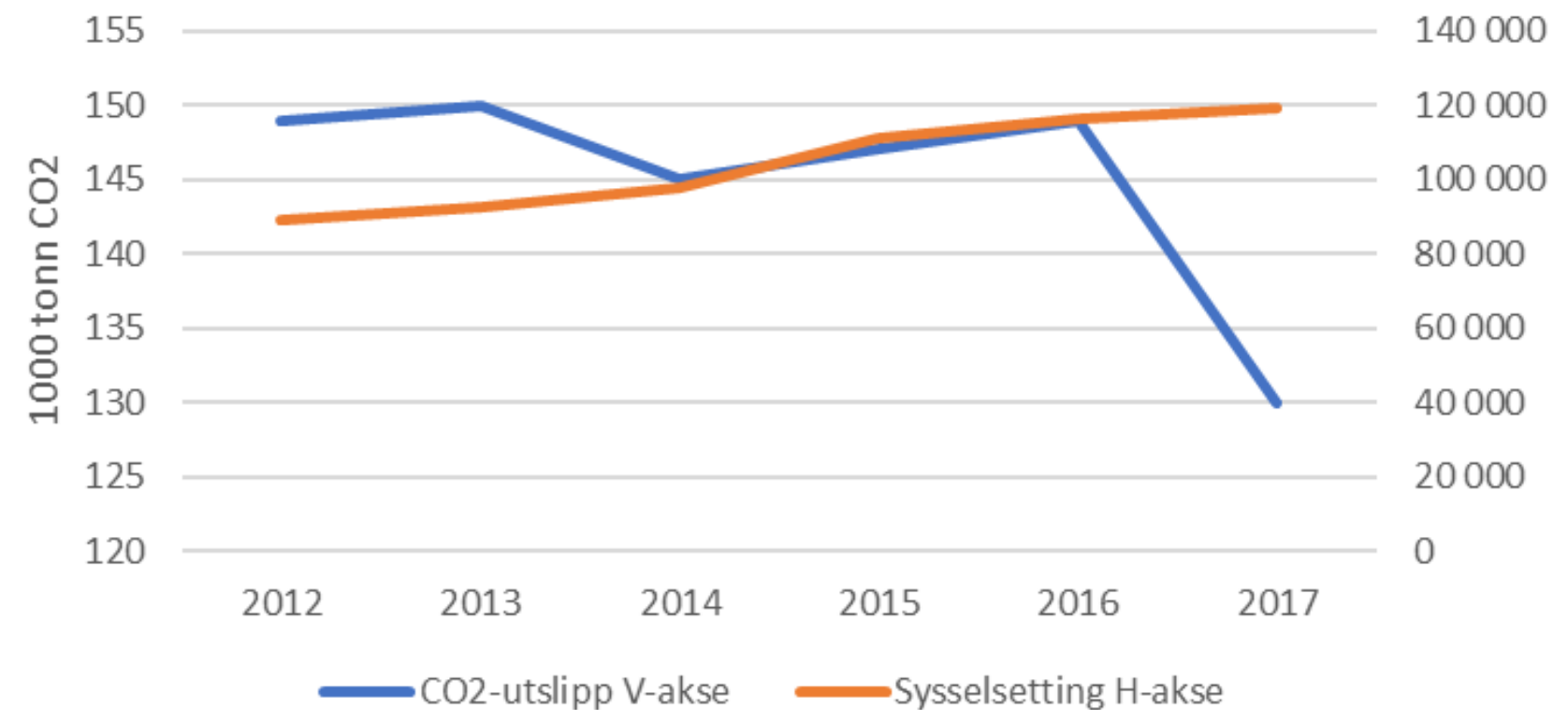
Klimasensitiv transport og reiseliv øker, men utslippene under oppholdet går ned, viser en ny rapport.

Den norske reiseliv står for et utslipp på 4,6 millioner tonn CO₂, viser en rapport Statistikkens har utgitt for 2018. Rapporten viser at utslippene fra transport øker, mens utslippene under oppholdet går ned.

Overnattings- og serveringsbransjen nærmer seg null i utslipp

Nyhet, Overnatting, Servering, Tall og fakta Publisert 25.07.2019

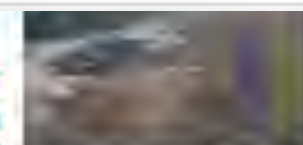
Beverting og overnatting: Sysselsetting og CO₂-utslipp

Overnattings- og serveringsbransjen er i ferd med å bli en nullutslippsbransje. Tross i stor økning i antall overnattinger i Norge de siste årene, er utslipp fra denne sektoren på full fart ned og er ventet å gå mot null allerede neste år.

Utslippene fra reiselivet øker med 27 prosent siden 2012. Transport er grunnvareforbrukeren.

Den norske reiseliv står for et utslipp på 4,6 millioner tonn CO₂, viser en rapport Statistikkens har utgitt for 2018. Rapporten viser at utslippene fra transport øker, mens utslippene under oppholdet går ned.

Kristin Krohn Devold, administrerende direktør i NHO Reiseliv

Den norske reiseliv står for et utslipp på 4,6 millioner tonn CO₂, viser en rapport Statistikkens har utgitt for 2018. Rapporten viser at utslippene fra transport øker, mens utslippene under oppholdet går ned.

Den norske reiseliv står for et utslipp på 4,6 millioner tonn CO₂, viser en rapport Statistikkens har utgitt for 2018. Rapporten viser at utslippene fra transport øker, mens utslippene under oppholdet går ned.

Den norske reiseliv står for et utslipp på 4,6 millioner tonn CO₂, viser en rapport Statistikkens har utgitt for 2018. Rapporten viser at utslippene fra transport øker, mens utslippene under oppholdet går ned.

Den norske reiseliv står for et utslipp på 4,6 millioner tonn CO₂, viser en rapport Statistikkens har utgitt for 2018. Rapporten viser at utslippene fra transport øker, mens utslippene under oppholdet går ned.

Den norske reiseliv står for et utslipp på 4,6 millioner tonn CO₂, viser en rapport Statistikkens har utgitt for 2018. Rapporten viser at utslippene fra transport øker, mens utslippene under oppholdet går ned.

Den norske reiseliv står for et utslipp på 4,6 millioner tonn CO₂, viser en rapport Statistikkens har utgitt for 2018. Rapporten viser at utslippene fra transport øker, mens utslippene under oppholdet går ned.

Nasjonal ramme for vindkraft på land: NHO Reiseliv bekymret for naturtap

Nyhet, Politikk Publisert 01.04.2019

Fisketurisme

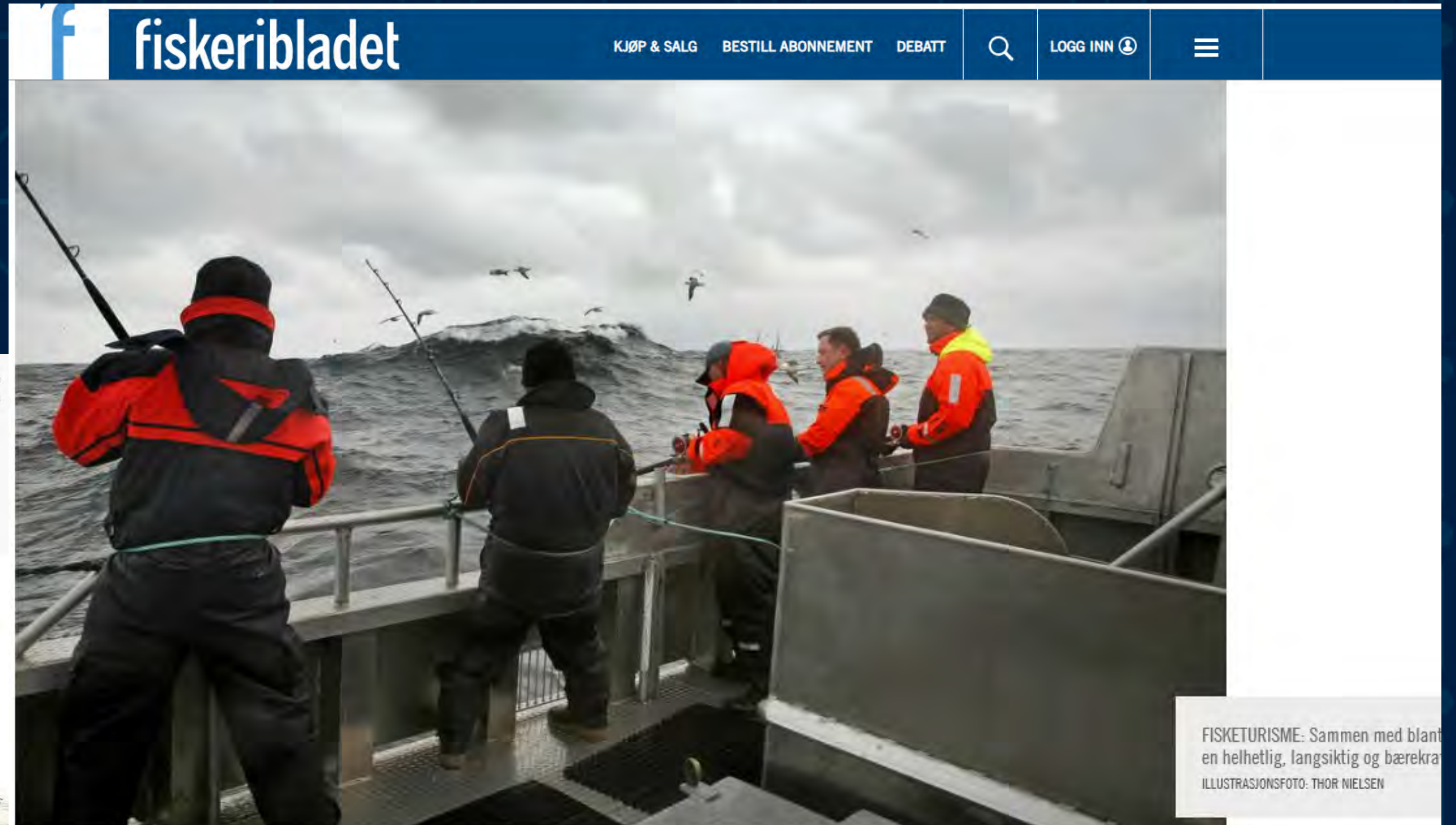
Dobler båtene for fiskesmulgere - fullt gjennomslag for NHO Reiseliv

Nyhet, Opplevelser, Politikk Publisert 03.05.2019

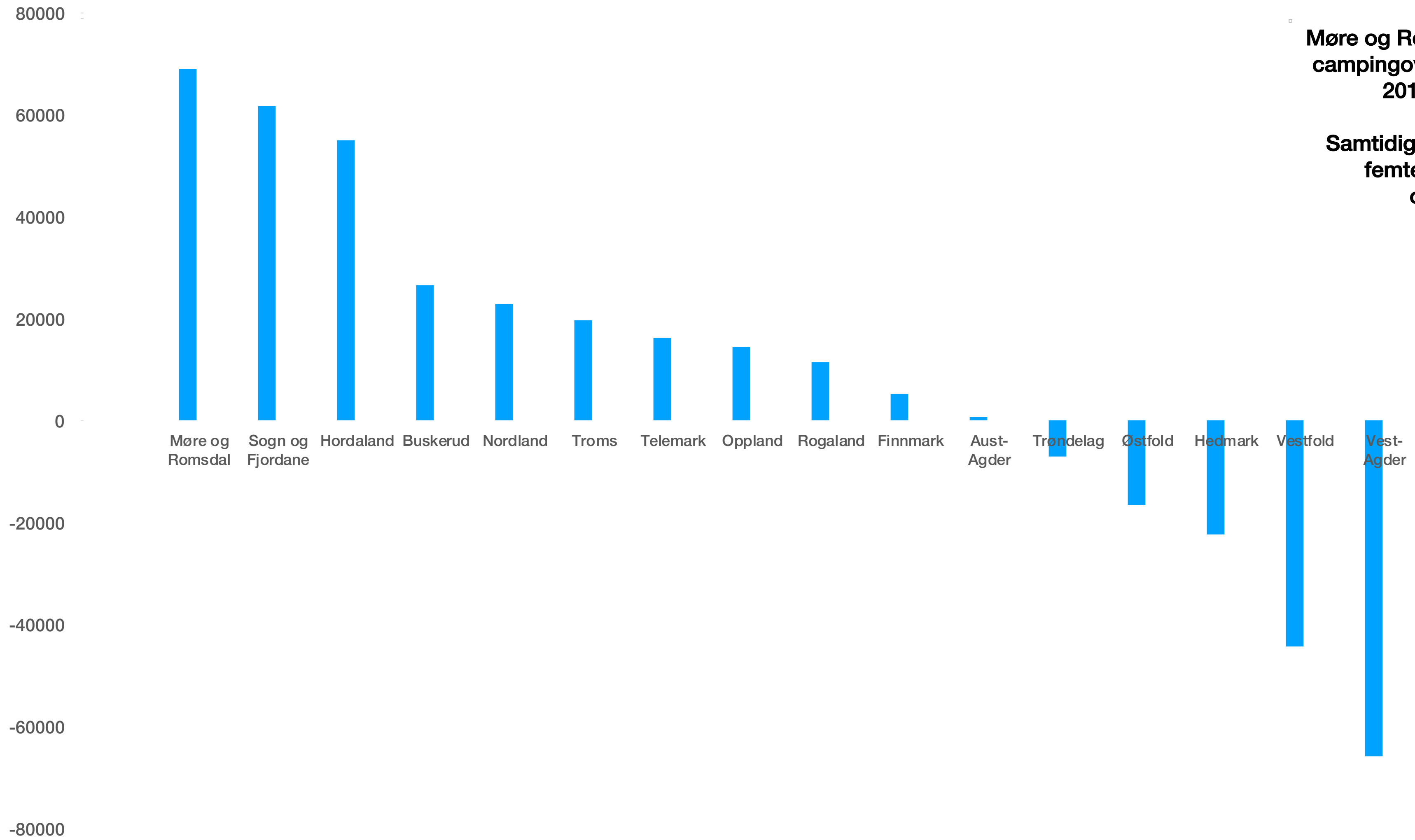
Vil ha slutt på ressurskriminaliteten innen havfisketurisme

Vest-Finnmark Regionråd, i samarbeid med NHO Reiseliv, næringsaktører og medlemskommunene er samstemte. Alle vil ha slutt på ressurskriminaliteten innen havfisketurisme.

Camping rekord

Møre og Romsdal med størst campingvekst

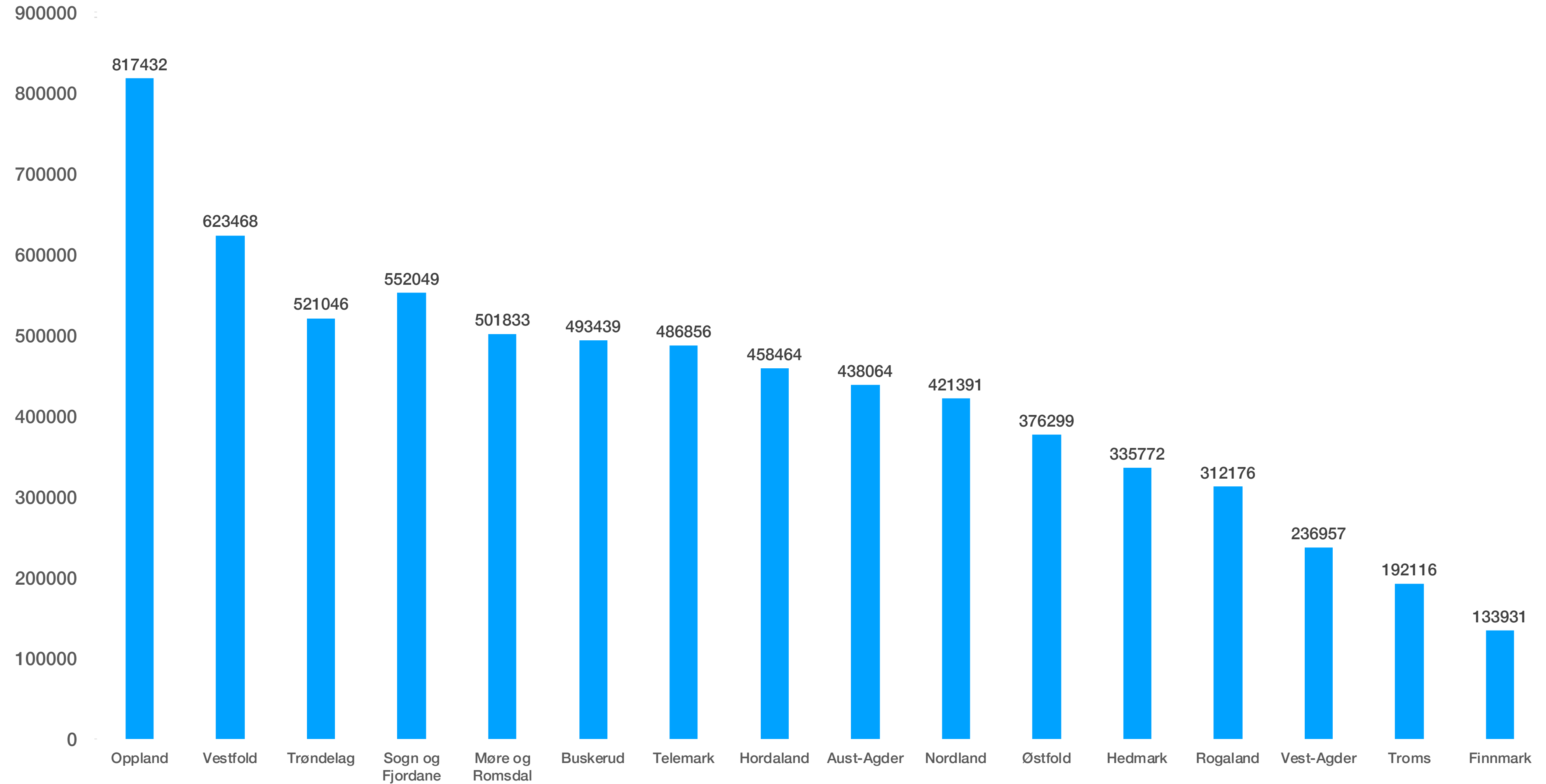

Møre og Romsdal er fylket med størst vekst i campingovernattinger fra januar-september 2018 mot samme periode i år.

Samtidig er Møre og Romsdal nå landets femte største campingfylke målt i overnattinger (se under).

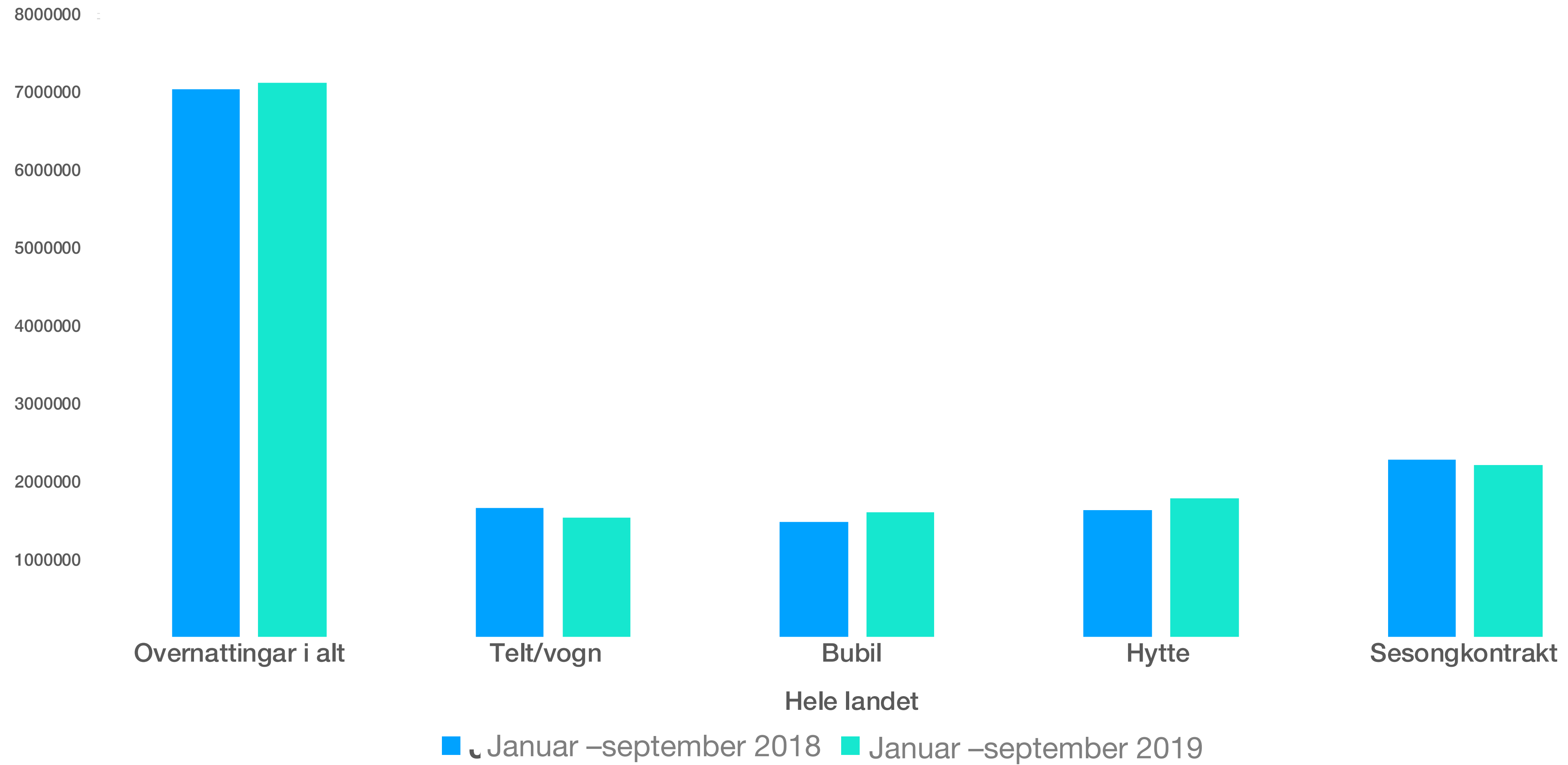
Fylkesoversikt

Campingovernattinger januar –september 2019 fordelt på fylker

Totalvekst

Campingovernattinger nasjonalt etter type

Reiselivet

- Europas 3. største sosioøkonomiske næring
- 12 Millioner mennesker
- 1 av 5 nye jobber

Takk for meg

**Vi og
verden**

Globale utfordringer,
lokale løsninger